

Bijlage II

Belangrijke passages interviews: de antwoorden op drie fundamentele vragen

1. Welke zijn de achterliggende oorzaken van het conflict?
2. Zijn deze achterliggende oorzaken nu verdwenen?
3. Kunnen de evenementen van het verleden zich herhalen?

Ex vice president

Oorzaken conflict? Machtsmonopolie, regio, poging om macht te behouden, uitsluiting, niet zozeer etnisch, eerder een politiek verhaal.

Oorzaken verdwenen? Uitsluiting en etnische problemen wel, aan de hand van quota en hervorming leger en politie. Nog steeds problemen qua bestuur, transparantie, naleving bepalingen Arusha-akkoord en een machtsconcentratie. Ook socio-economische problemen, veranderingen moeten beginnen bij educatie, geboortebeperving... Men laat de macht niet los, macht vormt de enige bescherming voor machthebbers die al vee op hun kerfstok hebben.

Herhaling conflict? /

Project coördinator ASF

Oorzaken conflict? Verwijzing Arusha akkoord, strijd om macht/machtsmonopolie, daarbovenop een etnische verdeeldheid.

Oorzaken verdwenen? Neen

Herhaling conflict? Dit is mogelijk wanneer het volledige proces van transitional justice niet behandeld wordt met voorzichtigheid, neutraliteit, onafhankelijkheid, due diligence, dan kunnen de schendingen zich herhalen. Ook als er geen sanctionering volgt van de grote verantwoordelijken .

Country Director SFCG Burundi

Oorzaken conflict? Politiek, etnisch

Oorzaken verdwenen? Neen, het etnisch conflict is getransformeerd, Hutu en Tutsi wonen vreedzaam samen, maar er is nog altijd iets, indien alles opgelost zou zijn zouden er geen problemen zijn betreffend de waarheidsvertelling. Eens men openlijk durft praten is de transitie compleet.

Herhaling conflict? Er is genoeg geleden in het verleden, men wil geen herhaling. Maar er spelen bepaalde belangen, en er zijn mensen die hun belangen door middel van geweld willen afdwingen. Je kunt vandaag een kleine dosis geweld onderscheiden en ik vraag me af of dit tot een nieuw conflict zal leiden. Ik kan het niet uitsluiten, maar ik kan ook niet met zekerheid zeggen dat er zich nog geweld zal voordoen.

Prof. Politieke Wetenschappen

Oorzaken conflict? Politieke oorzaken, niets te zien met etniciteit, machtsmonopolie, uitsluiting, macht behouden

Oorzaken verdwenen? Neen, huidige macht/president gebruikt dezelfde technieken als voorgangers, oorzaken zijn er dus nog altijd en er heerst vandaag een nieuwe politieke strijd. Soms is er een etnisch discours, maar de mensen beseffen dat de voornaamste oorzaak, de politiek is. Het etnisch aspect wordt gerelativeerd.

Herhaling conflict? Dit kunnen we niet voorzien, maar de risico's van een conflict in een andere vorm is er nog altijd, het zal geen confrontatie tussen Hutu en Tutsi zijn, tenzij er zich een ongecontroleerde explosie van geweld voordoet.

Activiste COSOME

Oorzaken conflict? Politiek, manipulatie etniciteit, macht

Oorzaken verdwenen? Neen, nu de Hutu aan de macht zijn doen ze het niet beter dan de Tutsi. Hierdoor wordt wel duidelijk dat de problemen in het verleden ook eerder politiek van aard waren en niet etnisch. Ook de quota in het Arusha-akkoord zorgen voor een evenwichtige machtsverdeling. In de verkiezingscontext komt etniciteit weer meer op de voorgrond en als we niet opletten kan de bevolking weer gemanipuleerd worden.

Herhaling conflict? Niet in dezelfde vorm, er kunnen zich wel nog politieke problemen voordoen.

Journalist Iwacu

Oorzaken conflict? Eerder politiek, ook etnisch, rebellenbewegingen in de maquis, machtsmonopolie, onderdrukking

Oorzaken verdwenen? Er zal veel tijd nodig zijn vooraleer de Hutu-Tutsi tegenstellingen verdwijnen, maar dit gebeurt stilaan, er zijn geen aanvallen meer omwille van etniciteit. In de electorale periode is er een heropleving van etnisch discours, maar mensen trappen er steeds minder vaak in. Een Hutu partij is aan de macht en de grootste tegenstand komt van Hutu. De Hutu oppositie krijgt trouwens sympathie van Tutsi.

Herhaling conflict? Ik weet het niet, de mens komt soms verrassend uit de hoek, maar het zou me sterk verbazen. We zijn uit deze situatie aan het geraken, er is een nieuwe generatie mensen met een andere visie.

Advocaat

Oorzaken conflict? Straffeloosheid, nooit een onafhankelijke rechtelijke macht gekend, beperkte middelen, manipulatie etniciteit, materiële belangen, machtsmisbruiken, het gerecht is een instrument van onderdrukking.

Oorzaken verdwenen? Neen, er is nog steeds geen onafhankelijke rechtelijke macht, ministers kunnen beslissen over wie vastgehouden blijft en er zijn veel misbruiken. De bevolking heeft ondertussen begrepen dat het geen etnisch probleem is.

Herhaling conflict? Als het werk van de onderzoek naar de waarheid niet goed/onafhankelijk wordt uitgevoerd wel. Als ze geen licht werpen op alle gebeurtenissen, dan zullen de mensen rancuneus blijven en kunnen de evenementen zich herhalen.

Lid CVR

Oorzaken conflict? Egoïsme, macht behouden, geen decentralisatie van de macht, machtsmonopolie, regio, uitsluiting, discriminatie.

Oorzaken verdwenen? De relatie tussen Hutu en Tutsi gaat nu beter, mede dankzij de quota. Er zijn ook steeds meer gemengde huwelijken. Maar het egoïsme, het vastklampen aan de macht, de discriminatie en uitsluiting (vooral van de Batwa) is er nog altijd. Ook de onrechtvaardigheid blijft, je wordt gediscrimineerd wanneer je geen lid bent van de partij aan de macht. Aankondiging van de derde mandaat van de president, binnen de partij zijn er mensen die willen dat hij blijft en anderen die dit niet willen.

Herhaling conflict? Niet op dezelfde manier, de Burundezen zijn oorlogsmoe, er zijn wel al veel vluchtelingen (toen een 3000-tal) en dit is niet geruststellend. Men wil het verleden niet nog eens maken. Wanneer er wantrouwen heerst, is de kans groter om te hervallen in de vroegere situatie.

Prof. Politieke wetenschappen

Oorzaken conflict? Macht, uitsluiting, onderdrukking, misbruiken etniciteit, uitsluiting, politiek, verwijzing Arusha, strijd om politiek met etnische uitspattingen

Oorzaken verdwenen? Totaal niet, ga naar de plaatsen van plezier en pijn, huwelijken en begrafenissen, nog sterke verdeling *Hutu - Tutsi*, ook qua het verkrijgen van jobs. De woordvoerder van de president heeft de oppositie bedreigd, etnische verschillen worden weer boven gehaald. Men claimt dat de Tutsi oppositie terug wil naar een Tutsi heerschappij. Daarbij zijn er nog andere breuklijnen, er is een diversiteit aan belangen, gedachten, visies. Ook binnen de CNDD-FDD is er een strijd tussen de oude generaals en de nieuwe intellectuelen, de generaals voelen zich bedreigd door de intellectuelen.

Herhaling conflict? Ik denk van niet als we de evenementen van het verleden analyseren. Een conflict met eenzelfde natuur, impact en dader kan niet meer. Tegen wie zou men een genocide moeten voeren? Vandaag zijn de problemen eerder politiek, misschien zullen er geweldplegingen zijn, maar deze zijn dan politiek. Ik denk niet dat er nog genociden of massamoorden zullen zijn.

Ex President

Oorzaken conflict? Arusha, louter politiek, manipulatie etniciteit en regio, belangen, corruptie, georganiseerde criminaliteit, machtshebbers denken alleen maar aan zichzelf

Conflict verdwenen? Niet verdwenen de politieke situatie van vandaag toont dit goed aan, we zitten in een constitutionele en politieke crisis, niet etnisch.

Herhaling conflict? Ik denk dat er voldoende factoren zijn om ervoor te zorgen dat de geschiedenis zich niet herhaalt. Ten eerste, de weerbaarheid, de mensen hebben het lef om de problemen naar buiten te brengen, de mensen praten, dit is een vormt een soort van bescherming. De CVR zal daarbij zorgen voor een zuivering van de politieke klasse, want daders van misdaden mogen niet deelnemen aan de verkiezingen. Als de CVR goed werk levert, zal er bij de verkiezingen van 2020 geen enkele dader uit het verleden meedingen. Ten tweede is de oude generatie stilaan aan het verdwijnen en een groot deel van de nieuwe generatie heeft in het buitenland gewoond, ook in westerse landen. Zij hebben een totaal verschillende manier van denken. Ten slotte gaat er tegen 2020 een nieuwe generatie kiezers zijn die niets te zien hebben met het spijtig verleden. De kinderen die na de oorlog geboren zijn zullen stemmen en ze zullen andere doelstellingen hebben. Ook het proces van regionale integratie zal Burundi ten goede komen.

Woordvoerder CVR

Oorzaken conflict? Straffeloosheid in het verleden, verwijzing Arusha, politiek, etnisch, machtsstrijd, uitsluiting.

Oorzaken verdwenen? Deze politieke en etnische problemen duren nu al veertig jaar, dus er is ook veertig jaar nodig om het op te lossen. Het is een proces en het gebeurt niet mechanisch.

Herhaling conflict? Neen, er kunnen conflicten zijn, maar eerder politiek. Het zal een strijd zijn om aan de macht te komen, maar geen etnische slachtpartijen.

Medewerker Impunity Watch

Oorzaken conflict? Controle, macht, economische middelen, politiek, manipulatie mensen

Oorzaken verdwenen? Neen totaal niet. De huidige machthebbers voeren oorlog in plaats van de bevolking te beschermen. Zijn de machthebbers veel democratischer dan hun voorgangers? Neen, ze doen precies hetzelfde als de anderen die aan de macht gekomen zijn door middel van wapens, er zijn evenveel doden, corruptie... Burundi moet een andere weg inslaan anders gaat dit nog generaties lang duren. Welke is de progressie van '93 tot nu? Er is alleen maar aangetoond dat het conflict niet etnisch is, aangezien de huidige machthebbers het land even autoritair besturen als de dictators. Vandaag worden de mensen nog gemanipuleerd, er worden gevoelens van haat en angst opgeroepen, men vormt een beeld dat de anderen slecht zijn. Mensen worden omgekocht met een fiets of dergelijke om stemmen te winnen De staat creëert een permanente spanning, een angstklimaat, daardoor geraken de mensen ontmoedigd, ze willen niets meer, ze volgen niemand meer, ze willen gewoon eten. Het doel van deze machine is om aan de macht te blijven en de oppositie en de media uit te schakelen.

Herhaling conflict? Ja en neen, er circuleren nog veel wapens en de president wil zijn mandaat niet stopzetten. Hoe gaat hij de mensen dan overtuigen om verder te regeren? Vandaag zijn er intimidaties, maar het is mogelijk dat de opposanten morgen afgeslacht worden. Het gaat alleszins geen Hutu Tutsi strijd zijn maar eerder een strijd tussen politieke partijen, de politieke oppositie zal afgeslacht worden als ze opkomen voor hun rechten.

